

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ DERSİNİN VERİLİŞ AMACI VE İLGİLİ MEVZUAT

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinin amacı, üniversite gençliğine Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi koşullarda kurulduğunu anlatmak, Atatürkçü Düşünce'yi ve onun dayandığı felsefeyi, ilkeleri ve bunun yanında çağdaş değerleri benimsetmektir. Bu gereksinim, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana duyumsanmış ve Ankara'da açılan Adliye Hukuk Mektebi'nde, okulun kurucularından Mahmut Esat Bozkurt'un ve Cemil Bilsel'in isteği doğrultusunda, 1925'te "*İhtilaller Tarihi*" adlı dersin okutulmasına başlanmıştır. Bu ders kapsamında, Türk İnkılâbının özelliklerinin ortaya konması ve önceki ihtilal süreçleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Böylece sistematik olmasa da söz konusu ders yükseköğretim programına girmiştir.

Cumhuriyetin 10. Yılında (20 Haziran 1933) Darülfünun bünyesinde bir "İnkılâp Tarihi Enstitüsü" açılmıştır. Üniversite reformu ile birlikte, Darülfünun İstanbul Üniversitesine dönüştürülmüş; 4 Mart 1934'te dönemin Milli Eğitim Bakanı Yusuf Hikmet Bayur'un verdiği konferansla başlayan "İnkılâp Tarihi" dersi, 20 Mart 1934'te de Başbakan İsmet İnönü tarafından Ankara'da verilmiştir. Ayrıca dersin okutulmaya başlandığı ilk yıllarda, Türk Devrim sürecinin lider kadrosu arasında yer alan, cumhuriyetin kuruluşuna tanıklık etmiş, dönemin önemli isimlerinden Yusuf Kemal Tengirşek, Mahmut Esat Bozkurt ve Recep Peker'de bu dersin verilmesi görevini üstlenmişlerdir.

İlk defa İstanbul Üniversitesi bünyesinde verilmeye başlanan bu dersin daha sonra sorumluluğu 15 Nisan 1942'de 4204 sayılı kanunla, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ne bağlı olarak kurulan "Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü"ne verilmiştir. Dersin adı "İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti"ne dönüştürülerek, fakülte ve yüksekokullarda baraj dersi niteliği kazanmıştır. Derslerin ilk başlarda konferans biçiminde verilmesi tasarlanmış; ders canlı olarak radyo tarafından yayınlanmış; ayrıca o tarihlerde çıkan gazetelerin kimilerinde, derslerde ele alınan konuların metinleri yayınlanmıştır.

27 Mayıs 1960'tan sonraki süreçte; "Türk İnkılâp Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti" dersi, 20 Mart 1968'de "Türk Devrim Tarihi" olarak değiştirilmiştir. Dersin müfredatında yapılan değişikliklerle birlikte ders, bütün fakültelerde iki sömestr, yüksek okullarda ise bir yıl süreyle okutulmaya başlanmıştır.

12 Eylül 1980'den sonra Devrim sözcüğü İnkılâp olarak değiştirilmiş, süreç içinde dersin adı "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi" olarak düzenlenmiştir. 6.11.1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 4. ve 5. maddeleri uyarınca "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi" dersi tüm üniversitelerde okutulmaktadır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 4. maddesine göre yükseköğretimin amaçlarından ilki; öğrencilerin "Atatürk inkılâpları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçiliğine bağlı" olarak yetiştirilmelerini sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için, aynı yasanın 5. maddesinde yükseköğretim kurumlarında okutulması gereken zorunlu dersler arasında Türk Dili ve yabancı dilin yanı sıra Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine de yer verilmiştir. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, tüm yükseköğretim kurumlarının genellikle birinci sınıflarında haftada iki saat olmak üzere

okutulmakta ve Yükseköğretim Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca ortak zorunlu dersleri okutmakla görevli okutmanlar tarafından verilmektedir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, yalnızca Türkiye'nin yakın tarihini ele alan bir ders niteliğinde olmayıp aynı zamanda Mustafa Kemal Atatürk'ün önderlik ettiği Türk Devrimi'nin düşünsel temellerini genç kuşaklara aktarabilmeyi amaçlayan bir içeriğe sahiptir. Dersin müfredatı, YÖK tarafından belirlenmekte ve bu doğrultuda, bütün üniversitelerde tek bir birimin sorumluluk, denetim ve planlamasında yürütülmektedir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin, ortak bir programa göre ve belli bir merkezden yürütülmesini sağlamak amacıyla ülkemizdeki üniversitelerin bünyesinde değişik kurumlar oluşturulmuştur. Gerek bu dersin öğretimini ve planlamasını yapmak, gerekse Türk Devrimi'ni çeşitli yönleriyle ele alan araştırmalara kurumsal destek sağlamak amacıyla, Türkiye'deki altı değişik üniversitenin bünyesinde "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitü"leri görev yapmaktadır. Enstitümüz de bu niteliğiyle, altı enstitüden biridir. Enstitülerin bulunmadığı üniversitelerde ise Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretimini ve planlamasını yapmak üzere "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümleri" veya "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezleri" oluşturulmuştur.

Dokuz Eylül Üniversitesi, ilgili yasalar doğrultusunda almış olduğu karar gereğince, ilgili birimlere 21.04.1986 tarihli göndermiş olduğu yazıyla, 1986-1987 eğitim-öğretim yılından itibaren, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinin idari, eğitim ve öğretimle ilgili bütün işlemlerinin bir merkezden yürütülmesi görevini, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü'ne bırakmıştır. Bu karar uyarınca üniversitemizin fakülte ve yüksekokullarında, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinin müfredat programları, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'nın tespit ettiği esaslara uygun olarak, Enstitü Müdürlüğü'nün sorumluluğunda, merkezi bir anlayışla yapılmaktadır. İlgili yasada tanımlanan, dersleri yürütmekle görevli öğretim elemanları, Rektörlüğümüzün onayı uyarınca (13 b/4) kapsamında, enstitümüze bağlı olarak görev yapmakta ve dersleri enstitünün belirlediği ortak program çerçevesinde işlemektedir.